

Центральноукраїнський національний технічний університет
Кафедра історії, археології, інформаційної та архівної справи

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної роботи

Андрій КИРИЧЕНКО

«30» серпня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи давньогрецької мови та латини

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	032 Історія та археологія
Освітня програма	Історія та археологія
Факультет	Економічний

2024 – 2025 навчальний рік

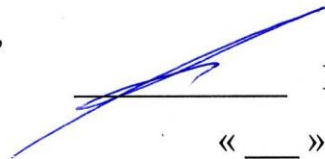
Робоча програма навчальної дисципліни «Основи давньогрецької мови та латини» для здобувачів першого освітнього рівня «бакалавр» спеціальності 032 «Історія та археологія».

Укладач: Микола Ніколаєв, доцент кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи, доктор історичних наук.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи.

Протокол № 1 від 29 серпня 2024 року.

Завідувач кафедри історії, археології,
інформаційної та архівної справи

Василь ОРЛИК

« ___ » _____ 2024 р.

Декан економічного факультету

Наталія ШАЛІМОВА

« ___ » _____ 2024 р.

Ніколаєв М. І.
ЦНТУ, 2024 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 5	Галузь знань: 03 «Гуманітарні науки»	Нормативна
Загальна кількість годин – 90	Спеціальність: 032 «Історія та археологія»	Рік підготовки: 3-й
		Семестр 5/6 - й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 2,6	Освітній рівень: перший «бакалаврський»	Лекції 0
		Практичні, семінарські 48 год
		Самостійна робота 42 год
		Вид контролю:
		залік

Мова навчання: українська

2. Мета і завдання дисципліни

Давньогрецька мова та латина – мови Гомера, Арістотеля, Плутарха, Нового Заповіту, Вергілія тощо – є загально визнаним світовим культурним надбанням. Але читання літературних творів, написаних давньогрецькою та латиною, потребує багаторічної самостійної наполегливої праці. Втім писемні джерела, написані давньогрецькою та/або латиною не обмежуються літературними творами. За часи існування античних держав Північного Причорномор'я на території сучасної України, передусім її Півдня, залишилась величезна за кількістю категорія інших писемних пам'яток; це побутові або присвятні керамічні графіті, фрагменти лапідарних написів (почесних декретів, присвят, надгробків), керамічні клейма, написи на свинцевих платівках магічного або приватного характеру, написи-побажання на стародавніх каблучках, дзеркалах, також легенди (скорочення, монограми) численних монет, що знаходилися в обігу на території сучасної України в античні часи тощо. Безумовно, у своїй подальшій практичній діяльності випускник кафедри – вчитель історії буде стикатися з необхідністю читання та інтерпретації вказаних пам'яток давньогрецької та латинської епіграфіки. Відповідно, **мета** викладання основ давньогрецької мови та латини, що передбачає цей курс, пов'язана насамперед з отриманням початкових знань, здобування необхідних навичок задля первинного опрацювання вказаних писемних пам'яток; вона не торкається творів античних авторів в оригіналі (які, до речі, вже переведені на українську мову та є загальнодоступними). Слід зазначити, що викладання основ давньогрецької мови та латини виконується паралельно з розглядом основ епіграфіки та палеографії; саме такий комплексний підхід дозволить отримати стійкі уміння роботи майбутніх вчителів історії з епіграфічними пам'ятками. Безумовно, засвоєння базових знань з давньогрецької мови та латини передбачає необхідність їхнього подальшого самостійного удосконалення.

Завдання:

- ознайомити студентів з основами давньогрецької мови та латини;
- сформулювати розуміння цивілізаційної значущості давньогрецької мови та латини;
- сформулювати у студентів здатність здійснювати інтерпретацію, історичний аналіз, датування писемних пам'яток, виконаних давньогрецькою мовою або латиною ;
- сприяти формуванню науково-теоретичного мислення студентів першого року навчання;
- вироблення навичок добирати та орієнтуватися в історичній інформації;
- сприяти формуванню у майбутніх вчителів почуття патріотизму, національної гідності, об'єктивності в оцінці писемних пам'яток античного часу на території сучасної України.

3. Результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен набути такі компетентності:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми історії та археології у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій і методів гуманітарних та соціальних наук та характеризується комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 6. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні компетентності:

СК 4. Здатність використовувати у професійній діяльності наукові праці та інформаційно-довідкові видання (бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи тощо), сучасні інформаційно-пошукові системи.

СК 5. Здатність відшуковувати необхідні для освітньої та наукової діяльності історичні джерела (архівні та опубліковані документи, етнографічні, картографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.).

СК 6. Здатність використовувати релевантні методи опрацювання історичних та археологічних джерел, зокрема інструментарій спеціальних історичних дисциплін, а також сучасні інформаційні технології для обробки історичних даних.

СК 8. Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища.

СК 9. Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.

СК 13. Здатність використовувати у фаховій діяльності знання у сфері економічних аспектів історичного розвитку, нумізматики та історії грошового обігу.

Програмні результати навчання:

ПРН 3. Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел.

ПРН 5. Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.

ПРН 6. Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії.

ПРН 12. Здійснювати комунікацію з професійних питань з представниками наукових,

громадських, релігійних і національно-культурних організацій і спільнот.

ПРН 13. Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.

ПРН 15. Вміти використовувати знання у сфері економічних аспектів історичного розвитку, нумізматики та історії грошового обігу.

Соціальні навички (soft-skills):

Здатність здійснювати професійну комунікацію, ефективно пояснювати і презентувати матеріал.

Здатність бути критичним та самокритичним. Здатність критично сприймати та аналізувати чужі думки й ідеї, шукати власні шляхи розв'язання проблеми.

Здатність генерувати нові науково-теоретичні та практично спрямовані ідеї (креативність).

Здатність діяти соціально, відповідально та свідомо.

3. Політика курсу та академічна доброчесність

Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлювати наслідки її порушення.

При організації освітнього процесу в Центральнотукаїнському національному технічному університеті здобувачі вищої освіти, викладачі та адміністрація діють відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу http://www.kntu.kr.ua/doc/doc/The_provisions_of_company_profile.pdf; Положення про організацію вивчення вибіркового навчальних дисциплін та формування індивідуального навчального плану ЗВО <http://www.kntu.kr.ua/doc/doc/vibir.pdf>; Кодексу академічної доброчесності ЦНТУ <http://www.kntu.kr.ua/doc/dobro.pdf>.

Методами вивчення курсу практичні заняття, а також самостійна робота здобувачів вищої освіти I рівня (підготовка до практичних занять, модульних контрольних робіт) з допомогою опрацювання рекомендованої літератури та джерел, методичного забезпечення.

4. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Основи давньогрецької мови.

1. Огляд історичного контексту.
2. Діалекти: іонійський, дорійський, койне.
3. Етапи розвитку: архаїчна, класична, елліністична.
4. Фонетика.
5. Алфавіт.
6. Еразмова та Рейхлінова вимови.
7. Придих,
8. Довгота,
9. Наголос,
10. Проклітики, енклітики,
11. Розділові знаки.
12. Звуки.

Тема 2. Основи граматики.

1. Морфологія.
2. Частини мови.
3. Дієслово.
4. Іменник.

5. Прикметник.
6. Прийменник.
7. Числівник.
8. Займенник.
9. Дієслово (продовження).
10. Синтаксис.
11. Артикль.
12. Іменник.
13. Відмінки (номінатив, генітив, датив, акузатив, вокатив).
14. Родини (чоловічий, жіночий, середній).
15. Відмінювання іменників за першою, другою та третьою дієвідміною.
16. Дієслово. Основа дієслова: активний, пасивний, середній стан.
17. Часи: теперішній, аорист, майбутній.
18. Особи: однина, множина.

Тема 3. Читання давньогрецьких лапідарних написів, графіті та інших пам'яток малої епіграфіки.

1. Приклади.
2. Класифікація.
3. Тлумачення.
4. Формули лапідарних написів.

Тема 4. Особливості «народної» давньогрецької мови в античних полісах Північного Причорномор'я.

1. Приклади.
2. Тлумачення.

Тема 5. Магічні написи.

1. Класифікація.
2. Формули.
3. Приклади текстів.
4. Взаємозв'язок магічних написів.
5. Давньогрецьке шифрування.
6. Приклади просопографічної інтерпретації та датування написів.

Тема 6. Монетні легенди.

1. Головні принципи побудови давньогрецьких монограм та скорочень.
2. Методи підвищення надійності їхньої інтерпретації.

Тема 7. Приватні листи давньогрецькою мовою.

1. Класифікація.
2. Особливості формул.
3. Приклади написів.

Тема 8. Писемні джерела та палеографія.

1. Сучасний стан.
2. Основи палеографічного датування.

Тема 9. Латинська мова.

1. Алфавіт.
2. Голосні та дифтонги.

3. Іменник.
4. Дієслово.
5. Часи.
6. Основи.
7. Кількісні і порядкові числівники.

Тема 10. Приклади читання латиною (військовий диплом) із застосуванням скорочень.

Тема 11. Легенди монет латиною.

1. Приклади читання та тлумачення.

Тема 13. Основи давньогрецької та латинської епіграфіки.

Тема 14. Підсумкове заняття з основ давньогрецької мови та латини.

5. Структура навчальної дисципліни

Назва теми	Кількість годин		
	усього	практичні заняття	самостійна робота
Тема 1. Основи давньогрецької мови.	10	4	6
Тема 2. Основи граматики.	10	4	6
Тема 3. Читання давньогрецьких лапідарних написів, графіті та інших пам'яток малої епіграфіки.	8	4	4
Тема 4. Особливості «народної» давньогрецької мови в античних полісах Північного Причорномор'я.	8	4	4
Тема 5. Магічні написи.	8	8	0
Тема 6. Монетні легенди.	6	6	0
Тема 7. Приватні листи давньогрецькою мовою.	6	4	2
Тема 8. Писемні джерела та палеографія.	4	2	2
Тема 9. Латинська мова.	12	4	8
Тема 10. Приклади читання латиною (військовий диплом) із застосуванням скорочень.	4	2	2
Тема 11. Легенди монет латиною.	4	2	2
Тема 12. Крилаті вирази латиною.	2	0	2
Тема 13. Основи давньогрецької та латинської епіграфіки.	6	2	4
Тема 14. Підсумкове заняття з основ давньогрецької мови та латини.	4	2	2
Усього	90	48	42

6. Теми практичних занять

Назва теми	практичні заняття
Тема 1. Основи давньогрецької мови.	4
Тема 2. Основи граматики.	4
Тема 3. Читання давньогрецьких лапідарних написів, графіті та інших пам'яток малої епіграфіки.	4
Тема 4. Особливості «народної» давньогрецької мови в античних полісах Північного Причорномор'я.	4
Тема 5. Магічні написи.	8
Тема 6. Монетні легенди.	6
Тема 7. Приватні листи давньогрецькою мовою.	4
Тема 8. Писемні джерела та палеографія.	2
Тема 9. Латинська мова.	4
Тема 10. Приклади читання латиною (військовий диплом) із застосуванням скорочень.	2
Тема 11. Легенди монет латиною.	2
Тема 12. Крилаті вирази латиною.	0
Тема 13. Основи давньогрецької та латинської епіграфіки.	2
Тема 14. Підсумкове заняття з основ давньогрецької мови та латини.	2
Усього	48

7. Самостійна робота.

Для опанування матеріалу дисципліни «Основи давньогрецької мови та латини» окрім практичних занять, тобто аудиторної роботи, значну увагу необхідно приділяти самостійній роботі.

Основні види самостійної роботи здобувачів вищої освіти:

1. Вивчення додаткової літератури в тому разі, з застосуванням Інтернет.
2. Робота з довідковими матеріалами.
3. Підготовка до практичних занять.
4. Підготовка до проміжного й підсумкового контролю.
5. Опрацювання окремих розділів програми, які не розглядаються під час аудиторних занять.

Назва теми	самостійна робота
Тема 1. Основи давньогрецької мови.	6
Тема 2. Основи граматики.	6
Тема 3. Читання давньогрецьких лапідарних написів, графіті та інших пам'яток малої епіграфіки.	4
Тема 4. Особливості «народної» давньогрецької мови в античних полісах Північного Причорномор'я.	4
Тема 5. Магічні написи.	0
Тема 6. Монетні легенди.	0
Тема 7. Приватні листи давньогрецькою мовою.	2
Тема 8. Писемні джерела та палеографія.	2
Тема 9. Латинська мова.	8
Тема 10. Приклади читання латиною (військовий диплом) із	2

застосуванням скорочень.	
Тема 11. Легенди монет латиною.	2
Тема 12. Крилаті вирази латиною.	2
Тема 13. Основи давньогрецької та латинської епіграфіки.	4
Тема 14. Підсумкове заняття з основ давньогрецької мови та латини.	2
Усього	42

8. Індивідуальні завдання.

Індивідуальна робота здобувачів вищої освіти є формою організації навчального процесу, яка передбачає створення умов для реалізації творчих можливостей здобувачів вищої освіти через індивідуально-спрямований розвиток їхніх здібностей, науково-дослідну роботу і творчу діяльність.

Індивідуальні завдання виконуються здобувачем вищої освіти самостійно і не входять у його тижневе аудиторне навантаження. Викладач контролює виконання індивідуального завдання на консультаціях, графік яких складається на кафедрі і затверджується завідувачем кафедри.

До індивідуальних завдань можна віднести наступні види навчальної діяльності: написання рефератів, виконання проблемно-пошукових завдань, підготовка до виступів на конференціях, участь в олімпіадах тощо.

8.1. Орієнтовна тематика рефератів.

1. Давньогрецька мова та латина і допоміжні історичні дисципліни, такі як епіграфіка, нумізматики та палеографія.
2. Давньогрецькі декрети. Різновиди, формули.
3. Присвятні написи. Різновиди, формули.
4. Давньогрецька мова та латина і палеографія.
5. Взаємодія просопографічних груп.
6. Диджиталізація та диджиталізація давньогрецької мови та латини. Перелік головних ресурсів.
7. Давньогрецькі приватні листи.
8. Проблеми палеографічних датувальних давньогрецьких написів.
9. Давньогрецька мова та латина і епіграфіка.
10. Давньогрецькі графіти. Особливості тлумачення.
11. Принципи побудови давньогрецьких монограм.
12. Діалекти давньогрецької мови з прикладами.
13. Читання написів на агораномних гирях та керамічних клеймах.
14. Каталоги громадян (синхронні та діахронні). Призначення.
15. Надгробки. Тексти надгробних написів.
16. Легенди давньогрецьких монет. Проблеми тлумачення.
17. Основи давньогрецької епіграфіки.
18. Основи давньогрецької палеографії.

8.2 Варіанти проблемно-пошукових завдань з «Давньогрецької мови та латини»

1. Дослідження історії розвитку давньогрецької мови.
2. Дослідження історії розвитку латини.
3. Діалекти давньогрецьких написів Північного Причорномор'я.
4. Особливості читання магічних написів.
5. Особливості читання давньогрецьких графіти.
6. Особливості читання написів на монетах.

7. Дослідження принципів побудови монограм давньогрецьких монет.
8. Коди зашифрованих написів давньогрецькою.
9. Спільні риси формул почесних декретів різних полісів.
10. Спільні риси присвят з різних полісів.
11. Еволюція застосування діалектів (на прикладі Ольвії та Херсонесу).
12. Проблеми реконструкції фрагментованих написів давньогрецькою мовою.

9. Методи навчання

При вивченні навчальної дисципліни використовуються наступні методи навчання:

словесні (розповідь, пояснення та їх різновиди);

наочні (показ та його різновиди: ілюстрування, демонстрування);

практичні (завдання, задачі та ін.);

методи контролю та самоконтролю (побіжне самоспостереження, усне опитування, практичні роботи і вправи, письмові роботи, тести).

9.1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

1. Словесні методи навчання: бесіда, пояснення, розповідь, ознайомча лекція, лекція з елементами дискусії.

2. Робота з підручником, навчальним посібником тощо.

3. Наочні методи навчання: метод ілюстрування, метод демонстрування, спостереження.

4. Практичні методи навчання: практичні заняття у вигляді презентацій ідей, рольові ігри, робота в Інтернет мережі; складання графічних схем, схем-опор, тез, порівняльних таблиць.

9.2. Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1. Методи формування пізнавальних інтересів (метод створення ситуації новизни навчального матеріалу, опори на життєвий досвід, дискусії, диспути тощо).

2. Методи стимулювання обов'язку і відповідальності в навчанні.

9.3. **Методи контролю і самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності:** метод усного опитування, письмовий контроль, тестові методи перевірки знань, програмований контроль, залік, іспит (екзамен) тощо.

Методи контролю.

На різноманітних етапах навчання використовуються різноманітні види контролю: попередній, поточний, тематичний, підсумковий, а також форми його організації.

Попередній контроль спрямований на виявлення знань, умінь і навичок студентів з предмету чи розділу, який буде вивчатися.

Поточний контроль здійснюється в повсякденній роботі з метою перевірки засвоєння попереднього матеріалу і виявлення прогалин у знаннях студентів.

Тематичний контроль здійснюється періодично, після вивчення нової теми чи нового розділу і має на меті систематизацію знань здобувачів вищої освіти.

Підсумковий контроль проводиться в кінці семестру, навчального року тощо.

За формами контроль поділяється на **індивідуальний, груповий і фронтальний**.

У навчальному процесі в різноманітних поєднаннях використовуються методи **усного, письмового, практичного, машинного контролю і самоконтролю** студентів.

Усне опитування здійснюється в індивідуальній і фронтальній формах.

Мета **усного індивідуального контролю** – виявлення вчителем знань, умінь і навичок окремих студентів. **Усний фронтальний контроль** (опитування) вимагає серії логічно пов'язаних між собою питань за невеликим обсягом матеріалу.

Письмовий контроль буває індивідуальним, коли окремим студентам пропонуються контрольні роботи.

Методи самоконтролю. Суттєвою особливістю сучасного етапу удосконалення самоконтролю за ступенем засвоєння навчального матеріалу, уміння самостійно знаходити допущені помилки, неточності, а також спосіб усунення виявлених недоліків.

Поєднання різноманітних методів контролю отримало назву **комбінованого або щільного контролю**. Як правило, це поєднання усного і письмового опитування

10. Критерії та засоби оцінювання

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль.

Форма підсумкового контролю: залік.

Рубіжний контроль успішності здобувачів вищої освіти проводиться під час проведення всіх видів аудиторних занять з усіх дисциплін в середині семестру та за тиждень до закінчення семестру.

Максимально загальна кількість балів, виділених для оцінки результатів під час одного рубіжного контролю робочою програмою навчальної дисципліни, при семестровому підсумковому контролі: у формі заліку – складає 50 балів; у формі екзамену – складає 30 балів.

Семестровий залік проводиться на останньому занятті, до початку заліково-екзаменаційної сесії. Оцінка здобувачам вищої освіти вище 60 балів може виставлятися без виконання ними підсумкової залікової роботи. В такому разі виставлення оцінки підсумкового семестрового контролю не передбачає обов'язкової присутності здобувача вищої освіти на заліку. У разі, якщо сума рейтингових балів менша ніж 60, але виконані умови допуску до семестрового контролю, здобувач вищої освіти виконує на останньому за розкладом занятті залікову контрольну роботу. За бажанням, здобувач вищої освіти має право на виконання залікової контрольної роботи з метою підвищення кількості балів, які були набрані ним протягом семестру. Оцінку підсумкового семестрового контролю у формі екзамену становить сума балів за результатами рубіжних контролів та балів, набраних здобувачем вищої освіти при складанні семестрового екзамену. Загальна кількість балів, виділених на проведення семестрового екзамену робочою програмою навчальної дисципліни, складає 40 балів. Кількість балів, одержана здобувачем вищої освіти на екзамені, додається до результатів рубіжних контролів, що разом складає оцінку знань здобувача вищої освіти з навчальної дисципліни за 100-бальною шкалою та переводиться в оцінку за шкалою ЕКТС і національною шкалою («Відмінно», «Добре», «Задовільно», «Незадовільно»).

Рівень знань здобувачів вищої освіти за національною шкалою відповідає таким критеріям:

«відмінно» – здобувач вищої освіти досконало засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповіді, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;

«добре» – здобувач вищої освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, аргументовано викладає його, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу;

«задовільно» – здобувач вищої освіти, в основному, володіє теоретичними знаннями з навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;

«незадовільно» – здобувач вищої освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, наукове мислення відсутнє, практичні навички не сформовані.

Відповідність шкали оцінювання ЄКТС національній системі оцінювання в Україні та ЦНТУ

Оцінка за шкалою ЄКТС	Визначення	Оцінка		
		За національною системою (диф. залік, курс. проект, курс. робота, практика)	За національною системою (залік)	За системою ЦНТУ
A	ВІДМІННО –відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	Зараховано	90–100
B	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	Зараховано	82–89
C	ДОБРЕ – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок			74–81
D	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	Зараховано	64–73
E	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії			60–63
FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно попрацювати перед тим, як перескласти	2 (незадовільно)	Незараховано	35–59
F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота			1–34

Критерії оцінювання знань і вмінь здобувачів визначені Положенням про організацію освітнього процесу в ЦНТУ <https://kntu.kr.ua/file/content/424/polozhennia-pro-orhanizatsiyu-osvitnoho-protsesu-v-tsntu.pdf> (С. 27–35).

6. Рекомендована література

Базова

1. Арістотель. Нікомахова етика / Переклав з давньогрецької Віктор Ставнюк. – К.: «Аквілон-Плюс», 2022 – 480 с.
2. Звонська Л.Л. Історія грецької мови: підручник. Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2011. – 384 с.
3. Звонська Л.Л. Давньогрецька мова. Підручник для філософів. Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2011. –640 с.
4. Миронова В., Корольова Н., Коцій О., Ластовець М. Українсько-давньогрецько-новогрецько-англійський словник. –К. : ВПЦ «Київський університет», 2020. –559 с.
5. Ставнюк В. Латинська мова. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: «Аквілон-Плюс», 2009. – 352 с.
<https://www.academia.edu/107563367>
6. Литинов В.Д., Скорина Л.П. Латинська мова. Підручник для вузів. –К.: Вища школа., 1990. 247 с. https://chtyvo.org.ua/authors/Lytvynov/Latynska_mova/
7. Литвинов В. Д. Довідник з граматики латинської мови. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська Академія», 2008

Допоміжна

1. Ніколаєв М. Антична традиція успадкування монетних монограм (на прикладі ольвії iv–

- iii ст. до р. х.)// UNIVERSUM 2023.6.
2. Ніколаєв М. Реальні та цифрові епіграфічні джерела Ольвії. «Scientific Bulletin of Izmail State University of Humanities», 2024, № 65, 2024. Вип. 65
 3. Ніколаєв М. Новий етап наукового протистояння щодо інтерпретації ольвійського каталогу IPE I² 201//«Scientific Bulletin of Izmail State University of Humanities», 2024, № 65, 17-29
 4. Ніколаєв М. Монетні легенди як дзеркало ольвійської палеографії //The Ukrainian Numismatic Annual. 7. 2023.
 5. Ніколаєв М., Циганенко Л. Новий напис на свинцевій пластині з Ольвії як історичне джерело// Рукописна та книжкова спадщина України. 2023. №30. 181-199.
 6. Ніколаєв М. Сучасний стан лапідарної палеографії Ольвії //Ukraine. Scientific Bulletin of the Izmail State University of Humanities. Section Historical Sciences. Issue 61. p. 42-52.
 7. Nikolaev M. The Interpretation of the Magical Inscription DefOlb 24 with the Encoded Text // STRATUM PLUS 2022 (6) 269-276.
 8. Nikolaev M., Tsyganenko L. The Magical Spell from Olbia with “Author's Signature” / REVISTA ARHEOLOGICĂ 2022, 2
 9. Ніколаєв М. Нові написи із Тіри та Ольвії // Scientific Bulletin of the Izmail State University of Humanities. Section Historical Sciences. Issue 55. 2021.
 10. Ніколаєв М., Сліпець Є. Нове епіграфічне джерело з історії грошового обігу Ольвії.// Forum Numizmatyczne. 2021. №5. С.5-16.
 11. Nikolaev N. New Data about Inscriptions of Olbian molpoi \ Ancient West & East. 2017. №16. P. 291-295.
 12. Ніколаєв М. Агораноми елліністичної Ольвії (Agoranoms of the Hellenistic Olbia) \ Історія торгівлі податків та мита. №1-2 (15) 2017. с.12-30.

Інформаційні ресурси

<https://suchalkin.wixsite.com/greek/pidruchniki> – Підручники

<https://www.youtube.com/watch?v=OPzwwBHdm2s&list=PLoFJ58ZIsy-OXHMHYv7AzpDCv3HNTYL8F> – Давньогрецька абетка – Віктор Ставнюк

<https://www.youtube.com/watch?v=P7XLNtCT144> – Давньогрецька мова. Фонетика: голосні звуки і приди́х

https://www.youtube.com/watch?v=c4w_dsGnzfU – Віктор Ставнюк. Основи давньогрецької мови Артикль Перша відміна іменників

<https://www.youtube.com/watch?v=AYN1mcYPhTE> – Давньогрецька мова : Друга відміна іменників і прикметників

<https://www.youtube.com/watch?v=3S7Evcmo-0w&list=PLoFJ58ZIsy-OXHMHYv7AzpDCv3HNTYL8F&index=8> – Praesens et Imperfectum medii-passivi

<https://www.youtube.com/watch?v=xjRX3JVJ9Mk&list=PLoFJ58ZIsy-OXHMHYv7AzpDCv3HNTYL8F&index=7> – Віктор Ставнюк Основи давньогрецької мови Praesens Imperfectum Indicativi Activi

<https://www.youtube.com/watch?v=vviA6dMLrT0&list=PLoFJ58ZIsy-OXHMHYv7AzpDCv3HNTYL8F&index=9> – Третя відміна іменників Давньогрецька мова

<https://www.youtube.com/watch?v=9sxUeDg9WvM> – Віктор Ставнюк Основи давньогрецької мови Граматичні категорії дієслова

<https://www.youtube.com/watch?v=O8RYtg-BY9Y&list=PLoFJ58ZIsy-OXHMHYv7AzpDCv3HNTYL8F&index=10> – #Давньогрецька мова #Futurum I activi medii et passivi. #Participia

<https://www.youtube.com/watch?v=NyXe8fhLqio&list=PLoFJ58ZIsy-OXHMHYv7AzpDCv3HNTYL8F&index=11> – Aoristus I activi, medii, passivi Лекцію читає Віктор Ставнюк

<https://www.youtube.com/watch?v=5ceeJYXQaF4&list=PLoFJ58ZIsy-OXHMHYv7AzpDCv3HNTYL8F&index=12> – Aoristus I Activi Приклади відмінювання Лекцію читає Віктор Ставнюк

<https://www.youtube.com/watch?v=pfv-zLL5sHc&list=PLoFJ58ZIsy-OXHMHYv7AzpDCv3HNTYL8F&index=13> – Aoristus I medii et passivi Лекцію читає Віктор Ставнюк

<https://www.youtube.com/watch?v=O8RYtg-BY9Y&list=PLoFJ58ZIsy-OXHMHYv7AzpDCv3HNTYL8F&index=10> – #Давньогрецька мова #Futurum I activi medii et passivi. #Participia

https://shron1.chtyvo.org.ua/Zvonska_Lesia/Davnohretska_mova.pdf?PHPSESSID=pl31005g8c0lll4skn4lspmma7 Давньогрецька мова

<https://www.youtube.com/watch?v=c65HZp6hl3Q> Латинська мова. Урок. I

https://www.youtube.com/watch?v=we_o_PXzeog

<https://www.youtube.com/watch?v=XI2CICPvixA> Латинська мова.

<https://www.youtube.com/watch?v=Fd3KUHxnrbc> Воскресити латинську мову. Латинський алфавіт | Латинська мова

<https://epigraphy.packhum.org/allregions> Латинська мова Lingua Latina Абетка Голосні Дифтонги Приголосні - Лекцію читає Віктор Ставнюк

<https://www.youtube.com/watch?v=MjMal0QeNVw> Латинська мова Lingua Latina Наголос Лекцію читає Віктор Ставнюк

https://www.youtube.com/watch?v=imCf1B_UEWk Латинська #LinguaLatina Граматичні категорії латинського іменника Перша відміна іменників

<https://www.youtube.com/watch?v=cIKp8YCTnGw> Lingua Latina Дієслово Verbum Граматичні категорії дієслова Praesens indicatīvi actīvi

<https://www.youtube.com/watch?v=P54BB8sGbec> Латинська мова Друга відміна Іменники, прикметники, порядкові числівники, присвійні займенники

<https://www.youtube.com/watch?v=FiWn2ZsNUZs> Lingua latina. Іменники першої відміни.

<https://www.youtube.com/watch?v=IFQSTIhrBwg> Lingua latina. Іменники другої відміни.

<https://www.youtube.com/watch?v=bRE3ztHPAk4> Lingua latina. Verbum. Дієслово.

<https://www.youtube.com/watch?v=Cgp5ie5dKmU> Lingua latina. Imperativus. Наказовий спосіб.

<https://www.youtube.com/watch?v=liIIIInyElaM> Lingua latina. Іменники четвертої відміни.